

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Abimelechi, Regis Gerarensis Saram domum ducentis
Apologeticus**

**Hochstetter, Andreas Adam
Langenhan, Johannes Kaspar**

Tubingæ, 1699

VII.

urn:nbn:de:bsz:31-102508

IV. Interim ipse hic error *excusabilis fuit à Tanto*, quod ajunt, non à Toro. Licet enim adfectata fuerit ignorantia, non tamen simpliciter talem fuisse historia docet. Equidem Lex Naturæ turpitudinem fornicationis sufficienter ostendere poterat, quippe graviter eam prohibens: interim illud Luminis, quidquid supererat, Naturalis, in præsentia causâ ita involutum tectumque fuit tenebris, ut difficilius haud paulo cavere sibi ab iniquo potuerit Rex, quàm aliis in casibus, naturalem, verbi causâ, æquitatem, & justitiam commutativam concernentibus. Quorsum & opinio *communis & longa temporum consuetudo, atque consensus multarum gentium* (sed corruptus ille & nequaquam à scelere immunis) accessit, tantumque effecit, ut promiscua scortatio parùm aut nihil delicti habere censeretur.

V. Ex quo & illud manifestum esse arbitror, *nequaquam ab errore absolvere gentium errantium consensum*, multò minus Licentiam aut Jus inferre. Quod multis ac luculentis exemplis ostendit Georgius Calixtus in Theologiâ Morali. Nempe adeò fieri facile potest, ut pravæ consuetudinibus, veluti torrente quodam homines cetera honesti tam vehementer abripiantur, ut in ipso peccato Naturali Legi repugnante secura tranquillaque fuerit Abimelechi conscientia, & vix stimulum sensit videretur, licet fornicationem committere tentârit: eâ nimirum ratione potissimum inductus, quod nemo sua de gente esset, qui religioni sibi duceret, isti in exercendis libidinibus licentiæ passim receptæ usque jam probatæ indulgere. Hoc certè aliquid Voluntarietatis (sit verbo venia) peccato Abimelechi demit satisque declarat, tot circumstantiarum congeriem ejus ignorantiam haud parùm excusare.

VI. Ostendi demum & illud hoc exemplo in praxi potest, quod vulgo dicitur: *Rarò solitarium errorem esse*. Nempe uti rerum series ita conceptus quoque nostri à se invicem pendent, quorum si unus deviet, illi, qui sequuntur, non possunt non eodem modo duci. Ita semel admissa persuasione de simplicis Fornicationis licentia Abimelechi in hunc errorem lapsus est: non aliter atque si particula crescentis tami à solida rectitudine declinet, continuo alia attrahuntur, eodem ductu declinantur.

VII. Fuit de Ignorantiâ Juris, quam in Abimelecho deprehensimus. Quæ tamen si Culpæ reum faciat, nec nisi certo modo Regem Germanicem excuset; de altero tamen errore sive Ignorantiâ facti. liter crit
pro-

pronunciandum. Solet nimirum ea vocari Ignorantia Facti, quum, quid contigerit, ignoratur, aut quæ actionis circumstantiæ fuerint. Quasi prævidere quis non potuit aut debuit, excusatur, cum dolo careat, & conjunctam habeat poenitentiam. Supra jam monuimus, duas esse animi humani præcipuas facultates, cognoscentem unam, alteram appetentem. Quæ an realiter differant, an solum ut convexum & concavum, ad præsens quidem institutum nil attinet: tametsi Scaligero anima videatur dicere essentiam: Intellectus ea ipsa essentia, ut apprehendit: Voluntas idem, quod essentia intelligens, atque extendens sese ad illam rem cognitam potiundam; Id potius nostrâ refert, supponere; quia nihil appetimus, nisi quod ceteri bonum fuerit cognitum, necessum esse utraque facultas ad actiones hominis liberæ & spontaneas ut concurrat; ita quidem ut si alterutra desit, actio illa sit imperfecta & invita. Igitur quot modis Intellectus aut Appetitus potest impediti, quod minus in actionem influat: tot modis illa redditur invita. Id Aristoteles duobus modis contingere ostendit: *ἄνευ δὲ, ἰσχυρῶς, ἀνεύθεον ἔντι, τὰ βίη ἢ δι' ἀγνοίας.* Invita videntur esse, quæ vel per vim, vel per ignorantiam. Breviter quidem, sed nervosè. Nempe vel Intellectus impeditur, quod minus cognoscat id, quod scire debebat, unde oritur Invitum, quod vocant per Ignorantiam: vel appetitui extrinsecus ejusmodi vis injicitur, ut non possit agere, quæ velit, sed talia quis agere videatur aut pati, à quibus illius voluntas refugit; quæ inviti per vim origo est. Quod quidem tale non censetur, nisi prorsus nihil à vim passò adjumenti adferatur, cum quod à scientia, tam quod ab appetitu proficisci potest. Alterutrum enim si fiat actio invita non est, quia subsequenti voluptatis significatione & quadam quasi RATIOHABITIONE comprobatur. Uti si quis tendendum se alteri commiserit, hicque ei, impulsu licet alterius, novacula guttur perfringat, eoque facto latetur, à poena immunis non erit. Quæ ratio quoque est, quod ejusmodi actionem, quia non simpliciter spontanea est, distincto vocabulo Stagiritæ vocet *ἰσχυρῶς ἐκείνο*, Non spontaneam: Invitum autem per vim ita describit, ut ante monuimus, cujus principium extra est, atque id ejusmodi, ut nihil conferrat, qui agit, aut patitur. Nec inconueniens ad *τὴν μὴ ἐκείνου* referre exemplum Dinæ stupratæ, quæ quidem eo in statu tum fuit, ut vim illatam repellere nequiverit: in culpâ tamen fuit, ut in istum statum perveniret: debebat enim virgo inter ignotos in Terrâ peregrinâ non expatiari.

VIII. Cæterum de iis actionibus, quæ vel metu mali majoris, vel

B

boni

Rechenberg.
Liv. Phil.
Civ. 1, 69.

Exercitat.
CCCVII. 15.

ad Nicom.
III, II, 4.